

Zakładanym celem projektu jest synteza dziejów rokoszu Zebrzydowskiego (1606-1608) w kontekście podobnych wydarzeń z początku XVII wieku w Europie Środkowo-Wschodniej. Chodzi o porównanie polskich wydarzeń ze starciem stanów węgierskich, morawskich i czeskich z Habsburgami w celu uchwycenia wspólnych mechanizmów politycznych prowadzących do walki politycznej/militarnej i sposobu rozwiązywania konfliktów. Innym celem będzie pokazanie zarówno genezy jak i skutków tych konfliktów tak w Polsce, jak i Europie Środkowo-Wschodniej.

Projekt zostanie zrealizowany poprzez analizę źródeł, dotyczących postaw masowych, takich jak uchwały sejmowe, sejmikowe, zjazdowe, diariusze sejmów i zjazdów, publicystyka polityczna. Za ważną uznajemy także korespondencję aktywnych uczestników wydarzeń jak i obserwatorów. Zastosowana będzie ponadto metoda porównawcza (Czechy).

Mimo iż rokosz Zebrzydowskiego był doniosłym wydarzeniem w dziejach Polski, rzutującym na załamanie się programu koniecznych reform ustrojowych, nie doczekał się całościowego, naukowego i nowoczesnego opracowania. Jedyna praca naukowa dotycząca całości rokoszu Henryka Schmitta z 1858 roku, jest przestarzała. Natomiast opracowanie Henryka Wisnera z 1989 roku ma charakter popularny. Ponieważ historycy nie są zgodni ani co do kwestii detronizacji Zygmunta III przez rokoszan ani co do daty zakończenia rokoszu (1608 lub 1609) sprawą bardzo potrzebną jest podjęcie badań nad całością jego dziejów uwzględniających tak kontekst europejski jak wykorzystujących nowoczesne metody badawcze.